

Dokument nr. 8:97

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Arne Sortevik, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Arne Sortevik, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen om Kyoto-tiltak med vekt på kostnadseffektivitet og nytte for miljøet

Til Stortinget

BAKGRUNN

Den pågående klimadebatten er viktig. Den engasjerer store deler av befolkningen og preger samfunnsdebatten. Konsekvensene av de tiltak som nå skal gjennomføres for å redusere CO₂-utslipp vil legge premisser for Norges miljøarbeid, rammebetingelser for næringslivet og livskvalitet for enkeltmennesker. Den politiske debatten har så langt vært preget av løfter om høyest prosentvise reduksjoner av fremtidige CO₂-utslipp. Det er et paradoks at avstanden mellom Norges Kyoto-forpliktelser og prognosene for nasjonale CO₂-utslipp stadig øker, mens de øvrige partiers løfter om fremtidige CO₂-kutt blir tilsvarende mer offensive. Situasjonen er i så måte ikke ulik det den var for snart 20 år siden, da nesten samtlige partier vedtok prosentvise mål for kutt i utslipp av klimagasser, og hvor ingen har vært i nærheten av å innfri sine egne løfter.

De neste årene må Norge gjøre en rekke beslutninger og investeringer for å innfri forpliktelsene Norge er pålagt gjennom stortingsflertallets ratifisering av Kyoto-avtalen. Det er viktig å etablere en del prinsipper som bør ligge til grunn for innfrielse av norske forpliktelser i Kyoto-avtalen, slik at man sikrer kostnadseffektivitet og nytte for miljøet, og uten å påføre alvorlige konsekvenser for norske interesser. Forslagsstillerne ønsker med dette forslaget å vri debatten over til å diskutere tiltak fremfor målsettinger. Tiltakene som her foreslås vil på kort og lang sikt re-

ducere CO₂-utslippene, både lokalt og globalt, og samtidig stimulere til blant annet økt energiproduksjon. CO₂-tiltak bør slå mange fluer i en smekk, fordi verden står overfor mange utfordringer som må løses, deriblant sikker energiforsyning og tilgang til rent vann.

Forslagsstillerne har liten sans for en pekefingermentalitet hvor politikere stadig forteller folk at de må fly mindre, kjøre mindre, dusje mindre og kle mer på seg. Stadige utspill om forbud, påbud, restriksjoner og økte avgifter vitner om liten tro på enkeltmenneskets vilje og evne til å ta ansvar eller handle miljøvennlig.

KYOTO-AVTALEN

Norge er i dag forpliktet av Kyoto-avtalen til å begrense de totale klimagassutslipp til ca. 50 millioner tonn CO₂ i snitt i perioden 2008-2012. 172 land pluss EU har per 11. mai 2007 ratifisert ('ratification, acceptance, approval, accession') Kyoto-protokollen. USA, Australia, Kroatia og Kasakhstan har ikke ratifisert. Derimot har kun 38 land utslippsmål i Kyoto-protokollen, hvorav 36 av disse har ratifisert avtalen. Disse 36 landene stod i år 2000 for 13,6 pst. av verdens befolkning og 28,4 pst. av verdens klimagassutslipp (CO₂, metan, lystgass etc.).

Siden Kyoto-avtalen kun gir restriksjoner for land med mindre enn 30 pst. av verdens CO₂-utslipp, kan avtalen dermed medføre storstilt geografisk vridning av økonomisk aktivitet, siden de fleste land står uten CO₂-forpliktelser eller begrensninger. Dette gjelder ikke minst de land hvor utslippsveksten i dag er størst. Siden 1990 har CO₂-utslippene i Kina og India økt med henholdsvis 60 og 80 pst. Industri i global konkurranse kan dermed få meget skjeve konkurransevilkår avhengig av om man er lokalisert utenfor eller innenfor Kyoto-avtalen. Dette er uheldig rent han-

delsmessig, men det er også til liten glede for miljøet om "Vesten" løser CO₂-forpliktelsene ved å flytte sin produksjon til land utenfor Kyoto-systemet.

Miljøeffekten av Kyoto-avtalen er i dag liten. Dersom Kyoto-avtalen innfris til punkt og prikke, inkludert USAs påtenkte forpliktelser, vil det gi utslag i anslagsvis 0,14 grader lavere temperaturøkning, basert på at FN's klimapanel har rett i sine betraktninger om CO₂. Derimot understreker forkjemperne for Kyoto at avtalen legger grunnlaget for videre samarbeid og nye avtaler fremover.

Forslagsstillerne vil peke på at Fremskrittspartiet (FrP) er enig i at internasjonale miljøutfordringer må løses gjennom internasjonale avtaler, som innbefatter mekanismer for kostnadseffektiv gjennomføring, deriblant kvotehandel. Forslagsstillerne viser til at Fremskrittspartiet stemte imot Kyoto-avtalen, blant annet fordi avtalen ikke er et treffsikkert virkemiddel, sett i lys av at avtalen pålegger forpliktelser kun på et begrenset antall land. Avtalen kan derfor ramme norsk næringsliv unødvendig hardt, ved å påføre næringslivet så store ekstrakostnader at bedrifter ville flytte ut fra Norge (eventuelt gå konkurs) og etablere seg i land uten Kyoto-forpliktelser.

Forslagsstillerne erkjenner selvsagt at Fremskrittspartiet tapte avstemningen rundt Kyoto-avtalen i mai 2002. Slik er de politiske realitetene. Men de politiske realitetene er også slik at mindretall deltar i politikktutforming og debatt videre, slik man ser innen WTO, Schengen, NATO og Afghanistan for de to minste partier i dagens regjering.

Forslagsstillerne vil minne om at Fremskrittspartiet allerede i juni 2002 fremmet forslag i Stortinget om at Norge må bruke Kyoto-mekanismene fullt ut, deriblant kvotehandel. I Innst. S. nr.240 (2001-2002) om norsk klimapolitikk, skrev Fremskrittspartiet at:

"Kyoto-mekanismene er av vesentlig betydning for at Norge skal kunne oppnå Kyoto-forpliktelsene på en kostnadseffektiv måte".

Forslagsstillerne viser også til at stortingsrepresentant Øyvind Vaksdal Fremskrittspartiet sa i Stortinget 15. mars 2005 at:

"Fremskrittspartiet tapte riktignok ratifiseringen av Kyoto-avtalen, men når vi nå engang har den avtalen, ønsker vi å bruke de mekanismer som ligger i den".

Forslagsstillerne minner også om at Fremskrittspartiet støttet prinsippet om kvotehandel da Stortinget behandlet Innst. S. nr.233 (1997-1998) - Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Norges oppfølging av Kyoto-protokollen. Da uttrykte et samlet storting, unntatt Sosialistisk Venstreparti, støtte til prinsippet om:

"...at kvotehandel gjør det mulig å redusere de samlede utslippene til lavere kostnader. Dette har muliggjort større utslippsambisjoner enn uten denne mekanismen".

Flertallet uttrykte videre at de:

"... er derfor glad for at Regjeringen har videreført Norges sterke engasjement for kvotehandel og andre fleksible gjennomføringsmekanismer, og at Regjeringen legger opp til at Norge aktivt skal bruke disse."

Dette er tre eksempler på at Fremskrittspartiet lenge har forholdt seg til at Kyoto-avtalen er vedtatt, selv om forslagsstillerne mener en annen tilnærming til temaet ville vært bedre.

Forslagsstillerne vil understreke at Fremskrittspartiet legger til grunn en aktiv miljøpolitikk, som blant annet skal sikre at bruk av Kyoto-avtalen, og tiltak for å oppfylle avtalens mål, skjer på en måte som er optimal for innbyggerne.

GLOBALE TRENDER

Forslagsstillerne mener Stortinget må ta utgangspunkt i at verdens energiforbruk vil øke kraftig de neste tiårene, noe International Energy Agency (IEA) har tydeliggjort i sine analyser. 1,6 milliarder mennesker er fortsatt uten tilgang på strøm. Disse kommer ikke til å bedre sin levestandard gjennom ENØK-tiltak og vindmøller. Det vil kreve enorme mengder energi å sikre verdens fattige tilgang på mat og rent vann, utdanning og helsetjenester samt en forbedring av den materielle levestandard. Man kan ikke forvente at fattige land vil gjennomføre begrensninger i CO₂-utslipp, som vil legge en demper på deres velstandsutvikling. Dette ser man også fra situasjonen i Kina og India. Fortsatt økonomisk vekst prioriteres fremfor miljøtiltak, noe som har medført at luftveissykdommer, som følge av forurensning, er en hyppig dødsårsak. Når landene ikke gjør tilstrekkelig med tiltak for å begrense åpenbart lokale forurensningsproblemer, skal det mye til at man vil prioritere CO₂-reduserende tiltak.

KLIMADEBATTEN

Forslagsstillerne viser til at Fremskrittspartiet fortsatt er det eneste partiet som våger å utfordre de etablerte "sannheter" i klimadebatten, både innenfor vitenskapen og politiske tilnærminger. Forslagsstillerne vil understreke at det er stor forskjell på å stille kritiske spørsmål og angivelig avvise hele problemstillingen. Det er viktig å ta utfordringene/advarslene fra FN's klimapanel på alvor, samtidig som man holder hodet kaldt og beholder en kritisk tilnærming. Spesielt innen slike samfunnsomfattende problem-

stillinger er det viktig for å sikre at robuste, langsiktige beslutninger tas og at fellesskapets begrensede ressurser forvaltes på en måte som sikrer optimale, langsiktige resultater.

Forslagsstillerne mener det er fornuftig å lytte til ulike syn i klimadebatten, også når det kommer fra et mindretall eller utenfor IPCC (The Intergovernmental Panel on Climate Change). Innen forskningsmiljøer i inn- og utland fremmes hypoteser og påstander som utfordrer vitenskapen til å søke videre etter en forståelse om mekanismene som styrer klodens klima.

Forslagsstillerne har blant annet merket seg at forskere som er kritisk til IPCCs konklusjoner, peker på den store usikkerhet som er knyttet til skyer, vandamp og solens påvirkning på temperaturutviklingen, samt CO₂'s rolle i de store temperaturmessige og klimamessige variasjonene som har funnet sted gjennom millioner av år. Forslagsstillerne har merket seg at også IPCCs Summary for Policymakers påpeker at "Level of Scientific Understanding" hva gjelder nevnte faktorer kategoriseres som "Low". Forslagsstillerne har også merket seg at flere forskningsmiljøer mener CO₂ har en levetid i atmosfæren på 5-10 år, mens FNs klimapanel antyder en levetid på 100-200 år i atmosfæren.

Forslagsstillerne mener ikke kritikere av FNs klimapanel automatisk har rett i sine hypoteser, like lite som FNs klimapanel automatisk har retten på sin side. Forslagsstillerne ønsker med dette å henlede oppmerksomheten på viktigheten av forsterket forskning omkring klodens klima, og at den bør ha en bred forankring i ulike internasjonale forskningsmiljøer, som utfordrer hverandre og bringer vitenskapen videre på et robust grunnlag.

DIMENSJONENE

Den norske "klimadebatten" preges av intenst fokus på å gjennomføre nasjonale utslippskutt, uten særlig fokus på kostnader og konsekvenser for norsk næringsliv og norske husholdninger. Man tar heller ikke innover seg dimensjonene ved globale CO₂-utslipp.

De globale CO₂-utslippene er ca. 31 000 milliarder tonn. Anslaget kan variere litt, avhengig av om hvordan man beregner CO₂-utslipp fra endringer i bruk av landområder etc. I 2004 var Norges utslipp 55,1 millioner tonn ekvivalenter (NOU 2006:18 - Lavutslippsutvalget, tabell 4.1). Dette forventes å øke til rundt 60 millioner tonn ved full drift på gasskraftverk på Mongstad, Kårstø og Melkøya, samt fortsatt høy aktivitet på norsk sokkel.

Den offisielle CO₂-statistikken utelater riktignok nettoeffekten fra skognæringen. Norske skoger har en betydelig netto årlig tilvekst, og årlig binder den netto 20 millioner tonn CO₂. Kyoto-avtalen åpnet for at Norge kunne godskrevet opptil 1,5 millioner tonn

av dette i forhold til å innfri Kyoto-avtalen, men at Norge selv har valgt å ekskludere skognæringen fra Kyoto-regnskapet. Situasjonen er lignende mange steder på den nordlige halvkule, mens andre land opplever en sterk reduksjon i skogmassen.

NORSKE UTSLIPP

Utslipp fra norsk eksportrettet petroleums-, og metallvirksomhet er over 29 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Med andre ord kommer over halvparten av Norges CO₂-utslipp fra produksjon av eksportvarer. Utslipp fra norske husholdninger er oppgitt til 5,8 millioner tonn CO₂ ekv., mens offentlig kommunal virksomhet slipper ut ca 1,7 millioner tonn (NOU 2006:18 - Lavutslippsutvalget, tabell 4.1).

Til sammenligning slipper ett "vanlig" kullkraftverk ut mellom ca 3 mill tonn CO₂ (400 MW) og 6 millioner tonn CO₂ (800 MW). Kina planlegger 562 nye kullkraftverk de neste 8 årene. Frem mot 2020 anslår McKinsey at Kina må bygge kraftproduksjon tilsvarende 500 000 MW installert kapasitet. Det tilsvarer 1 250 kraftverk på størrelse med Kårstø-anlegget. Også India planlegger et hundretalls nye kullkraftverk de neste årene. Sågar jobber man i Tyskland med planer om nye kullkraftverk, uten CO₂-rensing.

Forslagsstillerne vil understreke at norsk industri på mange områder allerede ligger langt fremme på miljøsidene, også hva gjelder CO₂-utslipp. Norsk produksjon av aluminium slipper ut 2/3 mindre CO₂ enn det globale gjennomsnittet. Tilsvarende gjelder norsk petroleumsnæring. Forslagsstillerne tror ikke på internasjonal aksept eller anerkjennelse av en politikk hvor Norge reduserer sine CO₂-utslipp ved å stoppe norsk petroleumsvirksomhet og norske aluminiumsfabrikker. Siden den globale etterspørselen etter disse produktene trolig opprettholdes, vil resultatet bli flytting av produksjonen til andre land med mindre miljørestriksjoner, og en global økning i CO₂-utslippene. Hadde disse næringene hatt CO₂-utslipp på globalt nivå, ville Norges CO₂-utslipp vært over 50 millioner tonn større enn i dag! Sett i lyset av verdens energibehov, ville trolig et omfattende kutt av norsk petroleumsvirksomhet skape et enormt internasjonalt press for å reversere en slik beslutning.

Med dette realistiske perspektivet på CO₂-dimensjonene, er det åpenbart at verden ikke vil klare/ønske å redusere CO₂-utslippene med 100 pst. på få år. Dermed må man prioritere knappe ressurser slik at man gjennomfører de beste tiltakene først.

GENERELL TILNÆRMING

Forslagsstillerne mener at arbeid med reduksjoner av CO₂-utslipp bør være innrettet rundt en global tilnærming med langsiktige, robuste løsninger. Nor-

ge bør være en konstruktiv og kritisk medspiller i arbeidet med å utvikle globale miljøavtaler, slik at disse prinsippene blir lagt til grunn internasjonalt. Forslagsstillerne vil minne om at Norge i 1997 var pådriver under Kyoto-forhandlingene for at internasjonale mekanismer som kvotehandel skulle inkluderes.

For å nå målsettingene om å redusere globale CO₂-utslipp må man globalt fokusere både på å implementere kjent teknologi og å utvikle ny teknologi. Det er fremlagt flere rapporter rundt CO₂-reducerende tiltak, blant annet fra Vattenfall og McKinsey. Felles for de fleste er at man vektlegger økt bruk av moden, kostnadseffektiv teknologi på kort sikt, en teknologi som norsk industri i stor grad allerede bruker. Samtidig vektlegger man behovet for å utvikle ny teknologi for ytterligere utslippsreduksjoner i fremtiden.

Forslagsstillerne mener dette er en fornuftig tilnærming, og at fordelingen av midler mellom forskning og tiltak må ta sikte på størst mulig langsiktige resultater. Det betyr at umiddelbare tiltak som gir raske resultater, er å foretrekke fremfor omfattende forskning som først kan omgjøres til tiltak flere tiår frem i tid. På samme måte bør man prioritere å videreutvikle umoden teknologi fremfor å bygge den i noen få fullskala eksemplarer. Innen forskning og utvikling må man skille mellom stadiene for idé, utvikling, testing og kommersialisering.

Tilsvarende må fordelingen av midler innen forskning og innen implementering av tiltak gjenspeile forventede resultater fremfor politiske symboler og geografisk lokalisering. Man må bruke fellesskapets knappe ressurser på å gjennomføre de beste tiltakene først. Man oppnår størst resultater, både i volum og i forhold til kostnader, ved først å ta tak i de største utslippskildene som fortsatt bruker middelmådig, gammeldags teknologi. Gjennom bruk av Kyoto-avtalens markedsmekanismer kan man sikre at samfunnets ressurser kanaliseres til de beste prosjektene. Et av virkemidlene for å redusere klimagassutslipp er et velfungerende internasjonalt kvotesystem. Gjennom kjøp og salg av kvoter vil man redusere utslippene, og tiltakene vil tas der det er kostnadsmessig mest fornuftig, gitt at systemet har nødvendige kontrollmekanismer mot juks og svindel. Det er for eksempel langt billigere å redusere utslippene fra gammeldagse kullkraftverk i Sentral-Europa eller Kina fremfor å bruke store summer på å gjøre marginale forbedringer på moderne og allerede ganske rene fabrikker i Norge.

Statsminister Jens Stoltenberg sa i sin tale til Arbeiderpartiets landsmøte 18. april 2007 at internasjonale tiltak kunne gi langt større effekt enn nasjonale tiltak innen CO₂.

"Vi snakker raskt om 10 til 20 ganger så store kutt - eller mer - for de samme pengene."

Det er derfor viktig å unngå dårlig gjennomtenkte nasjonale tiltak hvor milliarder av kroner sløses bort uten positive miljøvirkninger. Forslagsstillerne peker på at Regjeringens plan om å bygge fullskala CO₂-renseanlegg på Kårstø, basert på umoden og uprøvd teknologi, illustrerer nettopp dette. Det faktum at Norge er et rikt land, gir oss ingen moralsk rett til å sløse milliarder av kroner på dyre, kostbare, marginale tiltak når betydelig større resultater kan oppnås andre steder. Dette handler også om respekt for skattebetalerne.

PARALLELLE LØP

Med bakgrunn i problemstillinger og dimensjonene drøftet ovenfor mener forlagsstillerne at norsk CO₂-politikk må baseres på parallelle løp, hvor man søker å maksimere nytten av ressursene totalt sett. Norge må sikre at man på kort sikt innfrir Kyoto-forpliktelsene på en mest mulig kostnadseffektiv måte med minst mulige ulemper for norsk næringsliv og folk flest. Samtidig bør Norge forplikte seg til et knippe av fornuftige og langsiktige teknologi- og forskningsprosjekt, som over tid kan bringe frem ytterligere kostnadseffektive løsninger i forhold til å redusere CO₂-utslipp, og møte samfunnets behov for vann, mat og energi. Norge må også jobbe for å forbedre avtalens innhold og omfang dersom den skal videreføres etter 2012.

BRUK AV KYOTO-MEKANISMENE

For å innfri norske Kyoto-forpliktelser frem til 2012 må Norge bruke tid og penger på de store tiltakene, med mange fordeler og størst effekt. Det innebærer en kombinasjon av gode nasjonale tiltak, kvotehandel med Kyoto-land og direkte tiltak i land utenfor Kyoto.

Norges ønske om å fremheve seg selv som et miljøpolitisk foregangsland må ikke dominere over det reelle behovet for å ha et levende og profitabelt næringsliv i landet. En må også unngå å føre en symbolpolitikk som påfører folk flest store ulemper i troen på at god miljøpolitikk må innebære smertelige livsstilsendringer. En slik tilnærming vitner om liten tro på teknologiske forbedringer eller individenes kreativitet og samfunnets evne til å løse konkrete utfordringer.

Forslagsstillerne viser til at en samlet energi- og miljøkomité skrev i Innst. S. nr. 240 (2001-2002) om norsk klimapolitikk:

"Komiteen merker seg at Kyoto-protokollen inneholder flere muligheter for en kostnadseffektiv gjennomføring av forpliktelsene, gjennom Kyoto-mekanismene. Disse gjør det mulig å redusere utslippene i samarbeid med andre land, og dermed redusere der kostnadene er minst pr. enhet drivhusgass redusert."

En fornuftig bruk av Kyoto-avtalens ulike mekanismer vil gi større globale CO₂-reduksjoner enn kun ved norske innenlandske tiltak, og samtidig hindre at norsk industri pålegges særnorske kostnader for å gjennomføre marginale tiltak. Norske kvotepliktige bedrifter skal ikke ha færre gratiskvoter enn deres utenlandske konkurrenter, da dette vil føre til vanskeligere rammebetingelser for norske bedrifter. En slik situasjon vil kunne få svært uheldige konsekvenser, blant annet ved at hjørnesteinsbedrifter forsvinner, arbeidsplasser legges ned og bedrifter flytter ut av landet. Derfor må det norske kvotesystemet fullt ut integreres med EUs kvotesystem.

Det forutsettes riktignok at norske tiltak i utlandet gjennomføres på en forsvarlig måte. Tiltakene må gi sertifisert/dokumenterbar virkning, og pengestrømmen må være sporbar. Forslagsstillerne mener derfor at Norge ikke bør bidra til å kjøpe klimakvoter fra Russland, Ukraina eller andre land hvor overskuddet av utslippskvoter skyldes at industrien for lengst er nedlagt.

Forslagsstillerne ønsker ikke å tallfeste hvor stor andel av utslippskuttene som skal gjennomføres innenlands. Det undergraver hele poenget med Kyoto-mekanismene, spesielt siden måltallene aldri settes i kombinasjon med konkrete tiltak for å oppfylle måltallene. Forslagsstillerne viser til at dette forslaget fremhever en rekke fornuftige nasjonale tiltak som kan og bør gjennomføres, til glede for folk flest og med stor samfunnsøkonomisk effekt. Utfordringen er at resultatene fra disse tiltakene trolig først vil vise seg over tid, og således ikke vil gi særlige bidrag for å oppfylle Kyoto-forpliktelsene på kort sikt.

Bruk av Kyoto-avtalens mekanismer innebærer ikke at ansvar og økonomiske forpliktelser overføres til andre parter. Både Kina og India har uttrykt seg meget positivt til internasjonale Kyoto-tiltak i deres land. Kyoto-tiltak fungerer positivt utover CO₂-perspektivet, ved at det ofte bidrar til bedre lokalmiljø, teknologioverføring, arbeidsplasser og velstand. Et langt mer interessant måltall i den norske debatten ville være å tallfeste hvor store CO₂-kutt Norge skal oppnå globalt gjennom direkte tiltak og utvikling av teknologi for "allmenn" bruk.

Forslagsstillerne merket seg derfor med glede at statsminister Jens Stoltenberg sa til Nettavisen 19. april 2007:

"Å tallfeste hvor stor andel av CO₂-kuttene som må gjøres i Norge, gir ingen mening".

Aftenposten 21. april 2007 siterer tidligere statsminister, og nylig utnevnt klimautsending for FN, Gro Harlem Brundtland, på at:

"Det virker som om det er viktigere med selvpining enn å finne løsning på klimaproblemene." "...

Jeg forstår ikke problemet. Hvorfor er det mindre moralsk å rense kullkraftverk i Kina og India?"

Det er uforståelig at Norge av "moralske" grunner skal unnlate å bruke Kyoto-mekanismer når FNs klimautsending uttrykker det motsatte. Norskfinansierede, sertifiserte CO₂-reduserende tiltak i utlandet bør derfor anses som likeverdige med nasjonale tiltak, så lenge det er de globale utslippene som skal reduseres.

TEKNOLOGI OG FORSKNING

På flere områder innenfor energi og miljø har vi forskningsmiljøer som er anerkjente i verdenssammenheng. Dette potensialet bør utnyttes ved å stimulere disse miljøene gjennom en generell satsing på forskning og teknologiutvikling i budsjettssammenheng. I tillegg bør disse miljøene engasjeres til å teste ut og implementere ny, kostnadseffektiv teknologi, både for å redusere norske CO₂ utslipp, og for å satse på salg av dette til utlandet. Forslagsstillerne vil advare mot en holdning hvor politikere forventer at forskningsmiljøene automatisk vil innfri politiske løfter om ny teknologi.

Forslagsstillerne viser til at det finnes en rekke spennende teknologiprojekter hvor man tar sikte på å bruke CO₂ som innsatsfaktorer for å lage produkter. En slik tilnærming bør være grunnleggende for norsk CO₂-forskning, slik at CO₂ ikke bare sees på som et problem, men behandles som en ressurs.

Norge bør gjennomføre et teknologiutviklingsprosjekt for en CO₂-verdikjede, i tråd med det man planlegger for gasskraftverkene på Mongstad i Hordaland og Tjeldbergodden i Møre og Romsdal. Der skal CO₂-teknologi videreutvikles og testes før man tar en investeringsbeslutning. Forslagsstillerne viser til at Fremskrittspartiet i statsbudsjettet for 2007 foreslo å bevilge penger til CO₂-prosjekt både på Mongstad og Tjeldbergodden, uten å få støtte. Fremskrittspartiet foreslo i 2006 at staten skulle ta ansvaret for CO₂-verdikjeden, også det ble nedstemt.

Dette arbeidet bør vektlegge langsiktige suksesskriterier fremfor kortsiktige målsettinger, og kost/nyttevurderinger i forhold til ressursbruken. Ved suksess kan dette gi betydelige inntekter fra økt oljeutvinning. For eksempel jobber nå Shell og Statoil med sitt Halten CO₂-prosjekt, hvor de søker å etablere en CO₂-verdikjede rundt et gasskraftverk på Tjeldbergodden og Draugen/Heidrun-feltene.

Forslagsstillerne mener man må legge et løp hvor norsk næringsliv inkluderes i størst mulig grad og hvor de ulike CO₂-prosjektene sees i en sammenheng, slik at pilotprosjekt bygges der man får mest teknologisk nytte og lavest mulig kostnader.

Dersom man ser på kommersialisering av CO₂-fangstteknologi som et viktig mål med Mongstadprosjektet, vil norske aktører sakke akterut i konkur-

ransen dersom den norske stat subsidierer konkurrerende, utenlandske bedrifter til å teste ut sin teknologi på Kårstø i Rogaland.

Det foreligger i dag konkrete CO₂-renseprosjekter på Kårstø, Mongstad og Tjeldbergodden, men det er en begrenset grad av koordinering/samarbeid mellom prosjektene. I tillegg har Hammerfest Energi AS, Skagerak Energi AS og Sargas luftet flere CO₂-prosjekt. Man bør derfor ha en helhetlig tilnærming, slik at man får en bedre ressursbruk. Dette støttes også av næringslivet, forskningsmiljøer og LO.

Forslagsstillerne mener staten ikke skal pålegge kraftutbygger stor økonomisk og teknologisk risiko gjennom CO₂-prosjektene. Kraftbalansen i deler av landet er/blir så anstrengt at pålegg om store økonomiske tilleggskostnader vil stoppe ethvert gassprosjekt. Det er i så måte fornuftig at Regjeringen frafalt krav om CO₂-rensing installert fra "dag 1" på Mongstad, men at man ser realistisk på det i forhold til kostnader og teknologisk gjennomførbarhet. I tillegg er likebehandling i næringspolitikken et sunt prinsipp. Derfor bør alle prosjekter som får CO₂-krav som er strengere enn det EUs CO₂-kvotesystem legger opp til, få samme rammebetingelser som på Mongstad.

I arbeidet med CO₂-håndtering bør man samtidig være oppmerksom på at fullskala CO₂-rensing globalt trolig først vil implementeres på kullkraftverk og ikke gasskraftverk, siden CO₂-utslippene fra kullkraftverk er betydelig større enn fra gasskraftverk. Det er derfor viktig at dette perspektivet tas med i teknologiarbeidet på Mongstad.

Det finnes en rekke spennende CO₂-relaterte prosjekter under utvikling i Norge. Disse bør støttes i langt større grad. Forslagsstillerne stiller seg undrende til at de fleste alternative tilnærminger til CO₂-rensing av gasskraftverk blir forbigått i stillhet av det politiske miljøet.

I Rogaland utvikles en såkalt "biomembran", som kan bidra til å redusere naturens egne CO₂-utslipp, øke jordsmonnets fruktbarhet, redusere vannforbruket og tilpasse overflatetemperaturen til "dyrkbart" nivå. Testrapporter fra Spania, Nigeria og andre steder tyder på gode resultater.

Selskapet ENPRO utvikler teknologi som kan gjøre sjøvann til industri/landbruksvann ved å binde CO₂ til saltene i sjøvannet. Man får "renset" CO₂ og man kan løse utfordringer med nok, rent vann. I tillegg får man ut verdifulle produkter som natriumkarbonat.

På Institutt for energiteknikk (IFE) utvikler man teknologier som kan binde mineraler som ilmenitt og olivin til CO₂, og dermed kunne utnytte CO₂ som råstoff/ byggemateriale i industriell produksjon. Shell har lignende prosjekt hvor man ved å binde CO₂ kan lage murstein til byggeindustrien.

Norsk skognæring jobber med økt fokus på skogplanting og bruk av trevarer i Europa for å øke CO₂ binding. Norsk skog binder årlig netto 20 millioner tonn CO₂.

Skal Norge være i verdenstoppen i CO₂-løfter, må Norge også være i toppen når det gjelder utvikling av teknologi som bidrar til å redusere utfordringer rundt utslipp av CO₂. En aktiv satsing på forskning og teknologiutvikling vil være en aktiv satsing for å redusere CO₂-utslipp. Det må være en forutsetning at man jobber frem nye teknologier til et lavt kostnadsnivå før man gjennomfører en stortilt, kostnadseffektiv implementering.

Forslagsstillerne vil også rette oppmerksomheten på thorium-kraftverk, som sammen med solenergi fremstår som et av de mest interessante langsiktige, CO₂ frie "energikort" å satse på. 1 tonn thorium gir energi tilsvarende ca. 3,7 millioner tonn kull. Forskermiljøet rundt nobelprisvinner Carlo Rubbia har jobbet langsiktig med å utvikle thorium-kraftverk. Det gjenstår fortsatt utfordringer på forskningssiden, men potensialet er unektelig stort. Teknologiutvikling rundt thorium bør derfor ligge høyt på prioriteringslisten. I en verden hvor energiforbruket kan forventes å øke ca. 4-5 ganger frem mot 2100, må CO₂-løsninger også ta sikte på å bedre verdens energiforsyning. CO₂-rensing bidrar til reduserte CO₂-utslipp, men reduserer samtidig energieffektiviteten fra olje, gass og kull.

Forslagsstillerne har merket seg at statsminister Jens Stoltenberg er sterkt kritisk til alle som ikke entydig støtter opp om konklusjoner og anbefalinger som kommer fra FN's klimapanel. Derimot unnlater statsministeren å følge FN's anbefaling, for eksempel om å satse på atomkraft som energikilde. Den samme anbefalingen kommer fra IEA i deres rapporter fra 2006. Forslagsstillerne viser til at nesten samtlige av våre har kjernekraftverk, og at mange vurderer å bygge nye eller oppgradere eksisterende verk. Det er derfor i Norges egeninteresse å sikre at denne bransjen bruker best mulig teknologi, selv om man ikke planlegger å bygge kjernekraftverk i Norge.

TILRETTELEGGING FOR FORBRUKER

Hovedkonklusjonene i NOU 2006:18 Et klimavennlig Norge ble presentert av det såkalte lavutslippsutvalget høsten 2006. Utvalget trekker frem mange viktige og fornuftige tiltak innenfor et perspektiv frem til 2050, og rapporten har et godt og nødvendig fokus på kostnadseffektivitet. Både tidshorisonten og kostnadsbildet utelates dessverre ofte i den politiske debatten, og det vitner om populisme når debattanter lanserer lavutslippsutvalgets foreslåtte tiltak, men fremskynder tidshorisonten med 30 år.

Den enkelte forbruker har et ansvar for og en mulighet til å gjennomføre fornuftige tiltak gjennom be-

visste valg. Forslagsstillerne tror folk flest ønsker å velge miljøvennlige produkter, men at den antatte miljøfordelen veies opp mot kostnader og "heftelser" for forbruker. Forslagsstillerne har ingen tro på at ytterligere bruk av "pekefinger" eller ytterligere økning i skatter, avgifter, restriksjoner og forbud er en ønsket vei. I stedet bør Stortinget legge til rette for å velge miljøvennlig ved å bruke skatter og avgifter i positiv retning for miljøvennlige produkter.

Forslagsstillerne vil påpeke at norske privathusholdninger slipper ut ca. like mye CO₂ som ett 800 MW kullkraftverk. Marginale, kostbare og byråkratiske tiltak i husholdningene kan fort oppleves som meningsløse, sett i lys av Kinas 562 planlagte kullkraftverk de neste 8 årene. Folk flest ønsker å være miljøvennlige, men også å få valuta for pengene. Argumentet om at alle kan bidra, blir som å be folk om å stille opp med høygafler mot fiendens slagskip.

Forslagsstillerne mener en halvering av merverdiavgiften på investeringer i alle miljøvennlige oppvarmingskilder i husholdningen er et fornuftig tiltak, da den enkelte husholdning får økt valgfrihet i forhold til ulike varmeteknologier. Dette vil gi langt bedre effekt enn en smal støtteordning til pelletsaminer og varmpumper. Over tid vil dette både redusere kraftbehovet og få et mer fleksibelt energisystem, som ikke er så sårbart for svingninger i kraftproduksjonen. Forslagsstillerne mener videre det er fornuftig å stimulere til utbygging av lavenergihus, både økonomisk og ved signaler om mer fleksible krav for tilkobling til fjernvarme i noen områder. Forslagsstillerne vil også fremheve bedre avskrivningssatser for energi og miljøtiltak i nybygg. I dag avskrives tekniske installasjoner ofte over lengre tid enn varens levetid. Ved å redusere dette til for eksempel fem år, så stimulerer man til bedre energieffektivitet i næringsbygg.

Den enkelte forbruker bør oppfordres til å resirkulere og kildesortere, både for å sikre at verdifulle metaller og lignende kan brukes om igjen, og for at deponering av matavfall øker utslippene av metanogass over tid. Dette krever at kommunene legger opp til slik innsamling og har tilgjengelige mottak for dette. Det er også viktig at avfallspolitikken avklares i forhold til arbeidet med å innføre deponiforbud.

Miljøvennlige forbrukere bør kunne ta produktvalg basert på informasjon om produsentland og hvor varens komponenter har sin opprinnelse. Dette må riktignok gjennomføres med fornuft, slik at næringslivet ikke får urimelige dokumentasjonskrav. Et eksempel kan likevel være å oppgi hvor fiskefileter har vært behandlet før de havner i frysedisken i matbutikken.

SAMFERDSEL

Veitrafikken står for om lag 19 pst. av Norges årlige utslipp av klimagasser. Dette vil øke til 23 pst. i 2020 ifølge Statens forurensningstilsyn. (SFT). Forslagsstillerne har stor tro på at utvikling av bedre batteriteknologi og ny kraftproduksjon, for eksempel fra trygg og miljøvennlig thorium-kraft, over tid vil gjøre elbilen til et utmerket alternativ med minimal forurensning.

Tiltak på kort sikt må derimot ta hensyn til dagens tilgjengelige teknologi, og stimulere til best mulig bruk av den, uten å innføre tvang og restriksjoner. En stor del av utslippene skyldes langt på vei at den norske bilparken består av mange gamle biler, basert på gammel driftsteknologi. Gjennomsnittlig alder for en bil som vrakes er bortimot 20 år. Å fornye bilparken, slik at en større andel av bilparken benytter renere forbrenningsmotorer, samt at en større andel av bilparken baseres på hybrid-, el- og annen ny teknologi, ville ført til mindre utslipp fra denne sektoren. Et godt incentiv for å nå et slik mål er å redusere engangsgiften på nye biler, slik at folk har råd til å kjøpe mer miljøvennlige alternativer. I tillegg bør vrakpanten på gamle biler økes.

Økt satsing på infrastrukturutbygging, for å fjerne flaskehals, vil legge til rette for mer miljøvennlig transport i både personbil og buss. SINTEF har nylig gjennomført en studie som viser at utbedring av veinettet i Norge kan gi CO₂-reduksjoner på mellom 12 pst. og 38 pst. Dette oppnås ved å få bedre flyt i trafikken, mindre svinger, motbakker og møtende trafikk. Rapporten viser dermed at veibygging er et godt miljøtiltak, samtidig som det reduserer reisetid for næringslivet og folk flest.

Forslagsstillerne peker også på de store og økende utfordringene innen persontransport i de største norske byene. En bedre utbygget kollektivtrafikk i tettbygde strøk er et godt tiltak for å redusere utslippene. Det er behov for sterkere statlige samordnings tiltak for å sikre at også Jernbaneverket, - som i dag har ansvaret for jernbanens infrastruktur - medvirker i planlegging og bygging av kombinerte løsninger. Dette vil være i tråd med målsettingen i Nasjonal transportplan om et mer effektivt transportsystem og en mer miljøvennlig transport.

Både for å bedre miljøet i befolkningstette strøk og for å redusere utslippene generelt, bør man i langt større grad legge opp til innfartsparkering utenfor bysentrum. Gjennom "park and ride"-systemer kan folk parkere bilen og benytte seg av kollektiv trafikk inn til sentrum og bykjerner. Dette vil redusere utslipp både lokalt og globalt. Samtidig er det viktig å erkjenne at for mange mennesker vil kollektivtrafikk ikke kunne bli et tilfredsstillende alternativ til privatbilismen. I et langstrakt land som Norge, med stor vekt på spredt bosetting, vil det være urimelig kostbart å ha et kollektivsystem som ivaretar alles behov.

Folk flest verdsetter sin tid, og vil ikke akseptere en vesentlig økning i sin reisetid fra A til B.

En del lang- og tungtransport på vei kan med fordel erstattes med skinnegående alternativer eller sjøtrafikk, både for å redusere utslipp og for å frigjøre kapasitet i veisystemet. Forslagsstillerne viser til at jernbanen har klare konkurransemessige og samfunnsøkonomiske fordeler når det gjelder godstransport over lange avstander.

Dagens jernbanenett har begrenset kapasitet, og etterspørselen etter godstransport over lange avstander kan ikke dekkes. Dagens jernbanenett bør i større grad prioriteres til godstrafikk over lange avstander inn til nødvendig ny infrastruktur er på plass. I tilknytning til dette bør det også bygges flere moderne intermodale knutepunkthavner hvor containertrafikk kan gå mellom sjø og bane etter et såkalt roro-prinsipp.

Forslagsstillerne mener videre at man bør stimulere til økt bruk av kostnadseffektivt, alternativt drivstoff i eksisterende bilpark. Biodrivstoff er lansert som et mulig tiltak for å redusere utslippene til denne sektoren. Biodrivstoff kan blant annet være biogass fra avfall eller være produsert av fornybare råstoff, hvor CO₂ som frigjøres ved forbrenning, bindes opp igjen når planten vokser opp. Forslagsstillerne vil understreke at det er en forutsetning at man kan dokumentere at biodrivstoff har et positivt energiregnskap og er produsert på en bærekraftig måte, som ikke ødelegger regnskog eller skaper matmangel andre steder i verden.

Det er ulike strategier for innfasing av biodrivstoff, - enten gjennom lavinnblanding (opp til 5 pst., E5, B5), som kan brukes av de aller fleste biler i den eksisterende bilparken (2 000 000 biler), eller "rent" biodrivstoff (E85 eller B100, det er pr. i dag 500 E85-biler på norske veier). Dersom man ønsker å få et høyt volum på biodrivstoff er en lavinnblandingsstrategi veien å gå, - dette kan både implementeres raskt og relativt enkelt. Brukt på alle dagens biler, vil en E5 strategi tilsvare over 100 000 E85-biler. Ulempen med biodrivstoff (etanol) er at kostnaden pr. tonn reduserte CO₂-utslipp er relativt høye; fra 1 250-3 000 inkludert infrastruktur utbygging. En 4 pst. innblanding i 2010 bil betyr en utslippsreduksjon i veisektoren på ca. 3 pst. Bruk av biogass bør også vurderes ytterligere. Ifølge Stiftelsen Østfoldforskning (STØ) er potensialet for biogass 5 pst. av det totale drivstofforbruket.

Biodrivstoff, med unntak av E5, er fritatt for bensinavgift. For å gjøre E5 mer attraktivt for forbruker bør avgiften fjernes på etanolinnholdet også i E5, slik at alt biodrivstoff avgiftsteknisk behandles likt. Dersom man innfører påbud om innblanding av 5 pst. etanol i alt drivstoff, så vil en fjerning av bensinavgiften på etanol-delen innebære et avgiftstap på anslagsvis 200 mill. kroner for staten. Beholdes bensin-

avgiften også på etanol-delen, vil det bety en økt inntekt på 87 mill. kroner for staten. Økningen skyldes at energiinnholdet i etanol er lavere enn i bensin, og tvungen innføring av E5 drivstoff vil derfor medføre en økning i volum drivstoff solgt. Det er viktig å "premiere" folk som velger miljøvennlig, og signaleffekten ved avgiftslettelse er viktig.

Bioenergi har også et potensial for oppvarming av bygninger. Det er viktig at bruk av "bio" til drivstoff og varmeproduksjon sees i sammenheng, slik at en utnytter det norske bio-potensialet på en bærekraftig måte, og at en ikke utvirker mer skog en det som er forsvarlig.

ENERGIFORSYNING

En bedre utnyttelse av våre energiressurser øker forsyningssikkerheten i Norge. I et år med gjennomsnittlig nedbør må Norge importere 5-6 TWH. Marginalproduksjonen av kraft i Europa skjer hovedsakelig med dårlige kullkraftverk. Det innebærer at Norge i realiteten står ansvarlig for danske, tyske og polske CO₂-utslipp tilsvarende 5-6 millioner tonn. Det er derfor ønskelig å bygge ut mer kraftproduksjon i Norge. Norske gasskraftverk fremstår som langt mer miljøvennlige enn import av kullkraft. I tillegg er norske gasskraftverk i realiteten CO₂-nøytrale globalt, når Norge først har vedtatt å pumpe gassen opp.

Man bør øke bruken av norsk vannkraft. Det finnes en rekke miljøvennlige vannkraftprosjekt, som i dag stoppes pga. politiske restriksjoner. "Muligheter Helgeland"-prosjektet i Vefsna illustrerer dette. Kraftprosjektet har et potensial på 1,5 TWH CO₂-fri kraft. Alle lokaldemokratiske styrever er positive til prosjektet, det er lønnsomt og etterspurt. Like fullt er prosjektet stoppet av nasjonale myndigheter. Tilsvarende fant sted i forrige periode, da Sauda-prosjektet med 1 TWH miljøvennlig vannkraft ble halvert i et stortingsvedtak. Tilsvarende ser man også på flere oppussings/oppgraderingsprosjekt av eksisterende vannkraftverk, deriblant Verma Kraftverk i Møre og Romsdal, midt i et område med skrikende behov for mer kraft. Utfordringen er ofte at området er vernet i etterkant av kraftutbyggingen, og endringer blir dermed meget problematiske.

Forslagsstillerne viser til Stortingets behandling av satsingen på fornybar energi, deriblant småkraft, bioenergi, solenergi samt landbasert og havstående vindkraft. Støtteordningen som flertallet innførte, har blitt vurdert som mangelfull og svak. En omfattende satsing på kostnadseffektiv, fornybar energiproduksjon er ønskelig, men fordrer at myndighetene legger til rette for dette, både økonomisk, byråkratisk og politisk.

En bedret kraftbalanse på fastlandet kan frigjøre kraft til elektrifisering av norsk sokkel. Dette vil bi-

dra til å redusere de store utslippene denne sektoren bidrar med. Forslagsstillerne er positive til å få økt elektrifisering av norsk sokkel, men understreker at dette må gjøres på en forsvarlig måte. En må ta hensyn til feltenes forventede levetid, avstand fra land, kraftforbruk og kostnader ved ombygging på plattformen. I tillegg må en forsikre seg om at kraftbehovet blir dekket av ny kraftproduksjon på land, slik at en stram kraftbalanse ikke forverres ytterligere.

Tilrettelegging for bruk av naturgass i Norge er i så måte viktig for å bedre energifleksibiliteten i næringslivet og husholdningene. Selv om naturgass slipper ut CO₂, så er dette et langt mer miljøvennlig valg enn import av strøm fra kullkraft eller bruk av fyringsolje. I Europa for øvrig sees naturgass på som et miljøvennlig alternativ. Økt bruk av gass som drivstoff i skip og kollektivtrafikk er andre tiltak forslagsstillerne mener vil ha gunstige miljøeffekter. Forslagsstillerne stiller seg også positive til utvikling av et fremtidig hydrogensamfunn, og er positive til det arbeidet som gjøres i det henseende.

OPPSUMMERING

Det er ikke ett, men mange tiltak som må gjennomføres for å få til effektive og kostnadsmessige gode løsninger. Forslagsstillerne mener man bør se nærmere på blant annet følgende prinsipper og tiltak for å sikre at Norge innfrir sin del av utslippsreduksjoner:

Avtaler og internasjonalt samarbeid

- Integrere det norske kvotesystemet med EUs kvotesystem
- Likestille nasjonale og internasjonale sertifiserte CO₂-reduserende tiltak
- Tildeler norske kvotepliktige bedrifter gratis kvoter på nivå med deres utenlandske konkurrenter
- Være en konstruktiv og kritisk medspiller i arbeidet for å utvikle globale miljøavtaler
- Sikre internasjonalt samarbeid rundt utvikling av kostnadseffektiv CO₂-teknologi

Nasjonale CO₂-verdikjeder

- Utvikling av CO₂-verdikjede (CO₂-håndtering, -transport, og -deponering) må være et statlig ansvar, slik at private aktører ikke pålegges stor økonomisk og teknologisk risiko
- Utvikle prosjekter rundt fornuftige CO₂-verdikjeder på Mongstad, Tjeldbergodden og andre relevante steder, under forutsetning av at man først bygger pilotanlegg for å sikre en moderne og kostnadseffektiv teknologi

Kraftproduksjon

- Bygge ut mer lønnsom vannkraft og annen CO₂-nøytral kraftproduksjon, f.eks. Vefsna
- Innføre grønne sertifikater for fornybar energi
- Sikre mer lokal konsesjonsbehandling av små kraftprosjekt
- Satse på små-, mini- og mikrokraftverk
- Tilrettelegge for økt bruk av naturgass i Norge
- Legge til rette for elektrifisering av norsk sokkel kombinert med kraftutbygging på land

Energitiltak i bygg og husholdninger

- 1/2 merverdiavgift på miljøvennlige varmekilder til husholdninger
- Bedre avskrivningssatser for energi og miljøtiltak i nybygg
- Oppmuntre til bygging av lavenergihus

Langsiktige FoU-prosjekt

- Støtte utvikling av thorium-kraftverk samt teknologi for utvinning av Thorium
- Støtte utvikling av solenergiteknologi
- Støtte testprosjekt med bruk av biomembran
- Støtte nyskapende CO₂-prosjekt, som representert ved prosjekter hos IFE, ENPRO og Shell

Bilparken

- Lavere bilavgifter som stimulerer til raskere utskifting av bilparken
- Redusere avgift på hybridbiler og lignende
- Høyere vrakpant
- Skatte-/avgiftslettelser som stimulerer til bruk av alternativt drivstoff

Samferdsel

- Bygge moderne, effektive, sikre og miljøvennlige veier
- Effektivisere og optimalisere dagens jernbanelinje
- Flytte langtransportert gods fra vei til bane og kjøl
- Stimulere til et mer effektivt kollektivtilbud i befolkningstette strøk
- Satse på innfartsparkingsplasser rundt byer
- Bygging av modale knutepunktterminaler i samferdselsmessig infrastruktur der flere transportformer knyttes direkte sammen
- Økt bruk av gass til skip og samferdsel

Annet

- Stimulere og legge til rette for økt resirkulering og gjenvinning både privat og offentlig
- Bedre produktmerking vedrørende opprinnelse og bearbeiding

- Legge til grunn positiv skatte- og avgiftsstimulans for å fremme miljøvennlige tiltak og produkter

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme Kyoto-tiltak i tråd med dette forslaget for å sikre en miljøpolitikk basert på kostnadseffektivitet og nytte for miljøet.

30. mai 2007

